

TECHNISCH OOGHEELKUNDIG ASSISTENT

Samenvatting en conclusies

De laatste onderzoeksgegevens dateren uit 2007¹. Nieuwe gegevens over de werkomgeving en de arbeidsmarkt zijn niet beschikbaar. Onderzoeksbureaus die onderzoek doen naar de arbeidsmarkt in de zorg hebben aangegeven geen gegevens op het functieniveau van de technisch oogheelkundig assistent beschikbaar te hebben. Cijfers uit 2007 die nog actuele waarde hebben worden weergegeven. De ontwikkelingen in de cijfers zijn gebaseerd op schattingen. De belangrijkste bevindingen zijn als volgt samen te vatten.

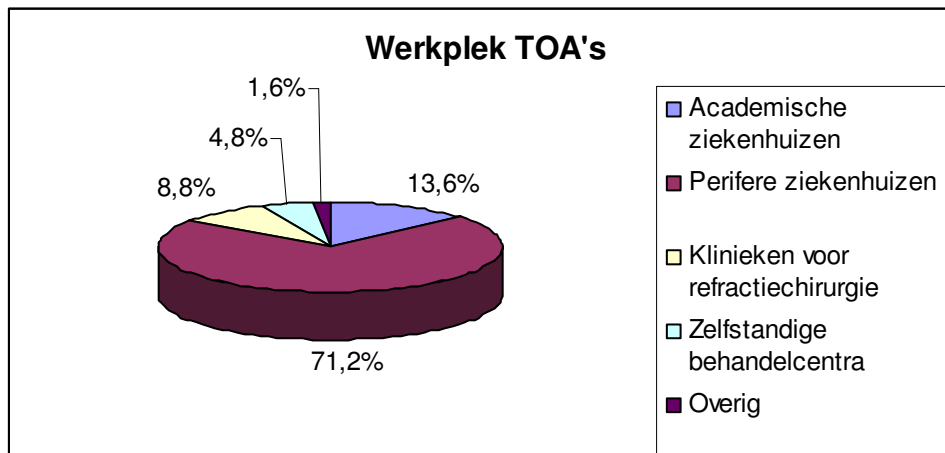
- De technisch oogheelkundig assistent (TOA) heeft een prima arbeidsmarktpositie en een duidelijke meerwaarde binnen de oogzorg.
- De technologische ontwikkelingen in de oogzorg gaan snel. Het is van belang dat de TOA op de hoogte blijft van deze ontwikkelingen, bijvoorbeeld van Optical Coherence Tomography (OCT).
- Het afgelopen jaar is door een extra instroommoment in de opleiding het aantal leerlingen toegenomen.
- Voor een sterke professionele positie van de TOA is een goede opleiding, maar ook nascholing van belang.

Branche

Positie TOA sterk

De technische oogheelkundig assistent (TOA) neemt een belangrijke plaats in in de oogzorg. De TOA kan beschouwd worden als rechterhand van de oogarts en is overal werkzaam waar oogzorg wordt verleend. Dit varieert van de universitaire medische centra en de perifere ziekenhuizen tot zelfstandige behandelcentra. De meeste TOA's werken echter in de ziekenhuizen.

Figuur 1

Bron: Gubbels & Loeber (2007)

¹ Gubbels, H.M.A. & Loeber, R.G. "Positiestudie Technisch Oogheelkundig Assistent." Ditmeijers' Research, Amsterdam 2007.

Optometristen wel of geen concurrent van de TOA

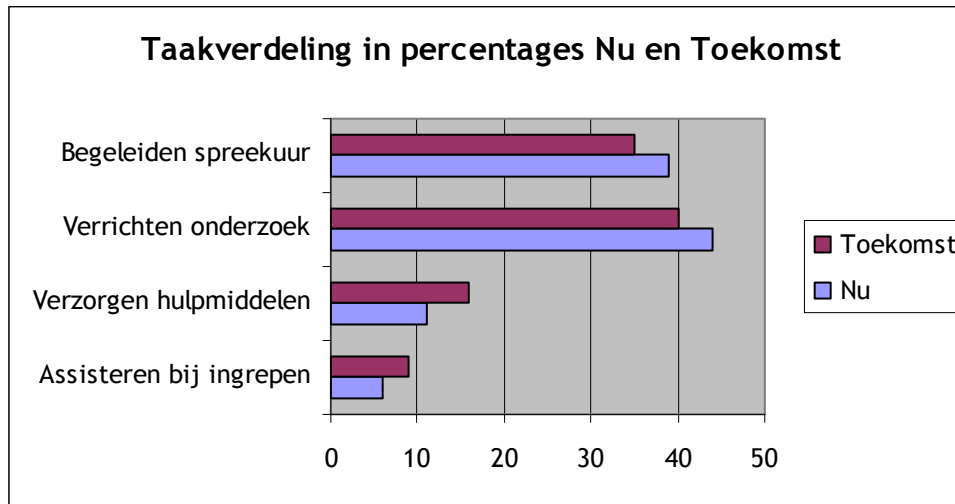
De sterke positie van de TOA heeft te maken met de toegenomen taakdelegatie binnen de oogzorg. Oogartsen besteden oogonderzoeken steeds vaker uit aan TOA's en optometristen. Sommigen menen dat door de toegenomen taakdelegatie optometristen en TOA's in toenemende mate concurrenten zullen worden. Deze veronderstelling kon in het onderzoek van 2007 niet worden bevestigd. Wel is er soms onbekendheid met de mate van inzetbaarheid van de TOA. Waar zelfstandige pathologiebeoordeling niet is vereist (waarvoor de optometrist wel is opgeleid) en wanneer de oogarts ondersteuning nodig heeft, is de TOA uitstekend inzetbaar. De taken en verantwoordelijkheden van de TOA en de optometrist zijn gescheiden en hebben elk een eigen meerwaarde.

Belangrijkste taken

Een van de belangrijkste taken van de TOA is het begeleiden van het spreekuur. De TOA verricht het vooronderzoek bij de patiënt: hij/zij neemt de anamnese af, houdt de gegevens bij in het dossier, bepaalt de visus en refractieert (meten van brilsterkte), meet de oogdruk en druppelt de pupillen wijd. Hierna gaat de patiënt naar de oogarts voor verdere diagnostiek en therapeutisch beleid. Een TOA kan ook, onder supervisie, postoperatieve cataractcontroles verrichten.

Een andere belangrijke taak is het doen van oogheelkundige onderzoeken, zoals gezichtsveldonderzoek, bepalen van de kunstlenssterkte met echografie en fluorescentie angiografie (FAG). De TOA geeft ook voorlichting aan de patiënt of verstrekt informatie over bepaalde ingrepen als laser en FAG. Ten slotte kan de TOA assisteren bij ingrepen door de oogarts. Deze werkzaamheden zullen in de toekomst van groot belang blijven, zo bleek uit het onderzoek in 2007 (zie figuur 2).

Figuur 2

Bron: Gubbels & Loeber (2007)

De techniek van de oogmetingen wordt steeds geavanceerder. Er kan steeds meer zichtbaar en meetbaar worden gemaakt. De TOA moet hier goed op voorbereid zijn en de ontwikkelingen in het vak goed bijhouden.

OCT

De technologische ontwikkelingen in de oogzorg gaan snel. Dit geldt voor de refractiechirurgie, bijvoorbeeld met behulp van laser, maar ook voor de meettechnieken. Een belangrijke ontwikkeling in het meten is de Optical Coherence Tomography (OCT). OCT is vergelijkbaar met echografie. Zo kan er een dwarsdoorsnede van de verschillende lagen van het netvlies of

de oogzenuw worden gemaakt². De betrouwbaarheid van een OCT-scan is groot en zal naar verwachting in de toekomst nog verder toenemen, waardoor aandoeningen als glaucoom of diabetische retinopathie en maculadegeneratie steeds sneller kunnen worden opgespoord³. Grote aantallen patiënten worden op basis van OCT onderzocht. De TOA moet dus op de hoogte zijn van de OCT-techniek en de bijbehorende pathologie. Dat geldt uiteraard ook voor andere veelgebruikte technieken in de oogzorg.

² www.oogartsen.nl, “Optical Coherence Tomography (OCT)”, geraadpleegd juli 2009.

³ Renaud, R. (2005). “Bruikbaarheid en betrouwbaarheid van Optical Coherence Tomography & Scanning Laser Polarimetry bij het ontdekken van glaucoom in een vroeg stadium”, Examenopdracht Hogeschool van Utrecht, Afdeling Optometrie.

Arbeidsmarktsituatie

Werkgelegenheid

Naar schatting werken er ongeveer 350 personen als TOA. Ongeveer 85% van de TOA's is vrouw. Zij worden voor alle genoemde taken ingezet, waarbij het accent kan verschillen. Binnen de eigen functie is niet veel doorstroom mogelijk. Wel is het mogelijk door te stromen naar een andere functie (na aanvullende opleiding), zoals operatieassistent, optometrist of orthoptist. Naar schatting werkt ongeveer 65% van de TOA's minder dan 32 uur per week⁴.

Uitstekend arbeidsmarktperspectief

Steeds meer oogartsen willen gebruik maken van de diensten van de TOA. Het vacatureaanbod is niet precies aan te geven. Uit een vacaturepeiling eind 2007 bleek dat er tussen 20 en 30 vacatures waren. In mei 2009 waren er in eenzelfde vacaturepeiling 20-25 vacatures. Ondanks de economische situatie is er nog steeds een grote behoefte aan TOA's. Met de komst van zelfstandige behandelcentra (ZBC's) zijn er meer inrichtingen waar een TOA werkzaam kan zijn.

Als TOA kun je ongeveer tussen de 1660 en 2600 euro verdienen⁵. Voor een leerling-TOA gelden lagere bedragen. Het salaris is vergelijkbaar met dat van andere beroepen in de gezondheidstechnische sector, zoals audicien en tandtechnicus.

⁴ www.gobnet.nl, juli 2009.

⁵ www.gobnet.nl, juli 2009.

Onderwijsinformatie

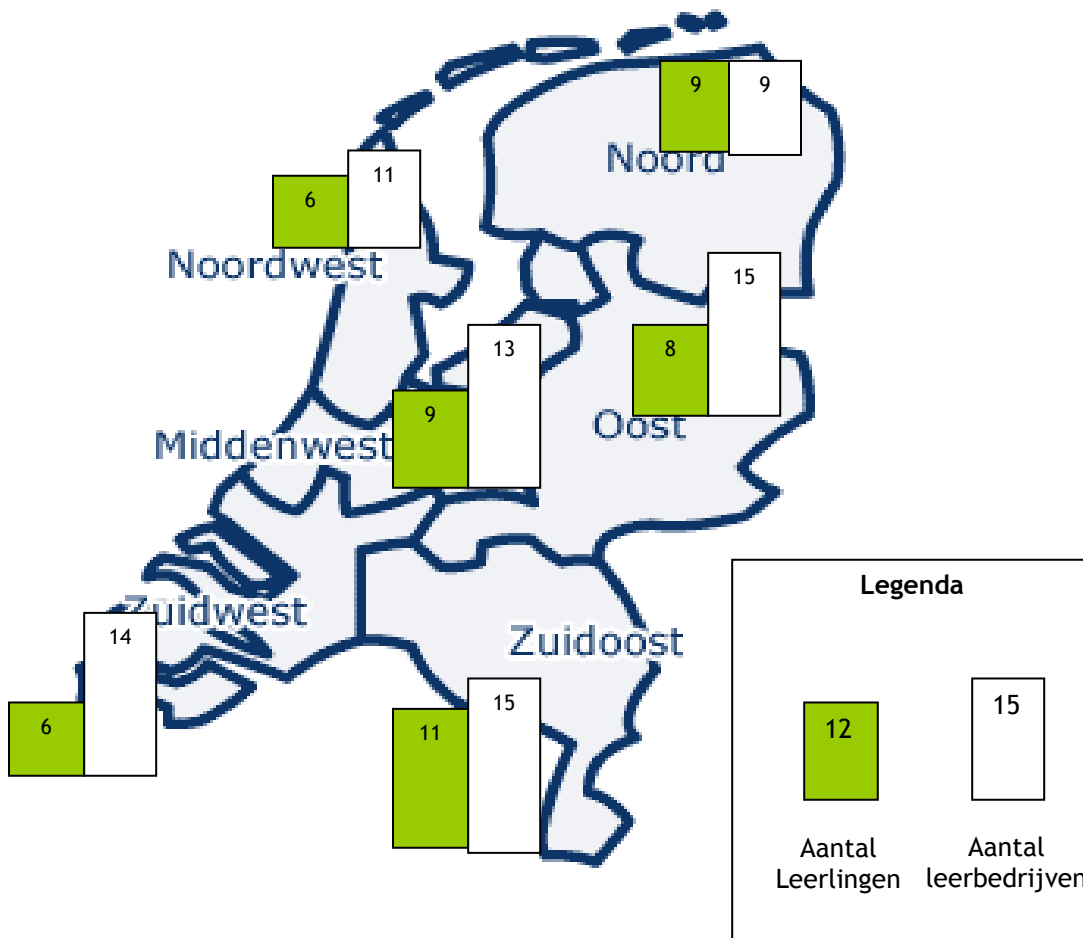
Opleidingen

De opleiding Technische Oogheekkundig Assistent wordt gegeven in Nieuwegein, onder de vlag van ROC Zadkine. Doorstroom is mogelijk naar diverse opleidingen. We noemen hier de hbo-opleidingen Optometrie en Orthoptie van de Hogeschool van Utrecht.

Overzicht leerlingen/leerbedrijven

In onderstaand schema ziet u een overzicht van het aantal leerlingen en het aantal leerbedrijven, weergegeven per CWI-regio.

Figuur 3

Bron: SVGB, 2009

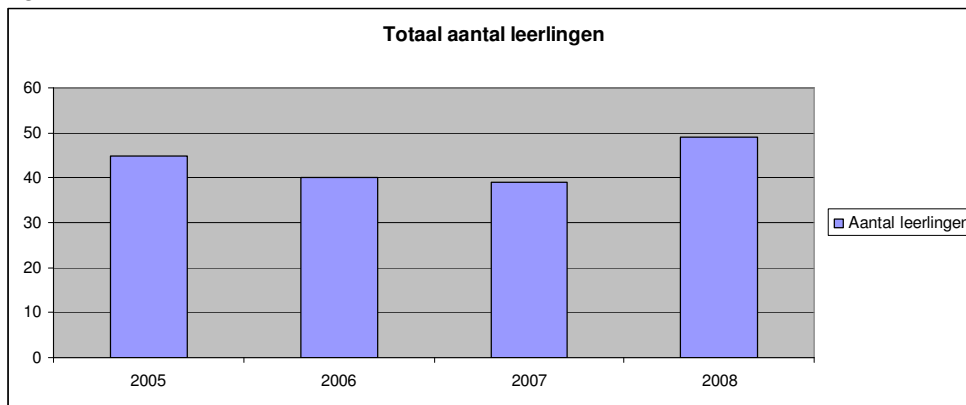
De afgelopen jaren is het aantal leerbedrijven steeds verder gegroeid⁶. Het aantal leerbedrijven is voldoende voor het aantal leerlingen. Leerling-TOA's vinden relatief gemakkelijk een opleidingsplaats of zijn reeds werkzaam. Er is kortom voldoende perspectief op een bpv-plaats.

⁶ Zie ook de bijlagen bij dit hoofdstuk

Leerlingaantallen

Het afgelopen jaar is het aantal leerlingen opnieuw toegenomen. Er is een grote vraag naar TOA's, maar de opleidingscapaciteit is beperkt. Geprobeerd wordt de opleidingscapaciteit in overleg met de branche uit te breiden. In februari 2009 is daarom een extra groep gestart. Deze deelnemers zijn in de CFI-cijfers niet meegerekend. Het totaal aantal leerlingen kwam daarmee op ongeveer 70 (in plaats van de vermelde 49). Het aantal gediplomeerden lag in 2008 lager dan het jaar daarvoor. In 2008 waren er 12 gediplomeerden, in 2007 waren dat er 18. Het lagere aantal diploma's houdt verband met de lagere instroom van 2006 (17 deelnemers).

Figuur 4

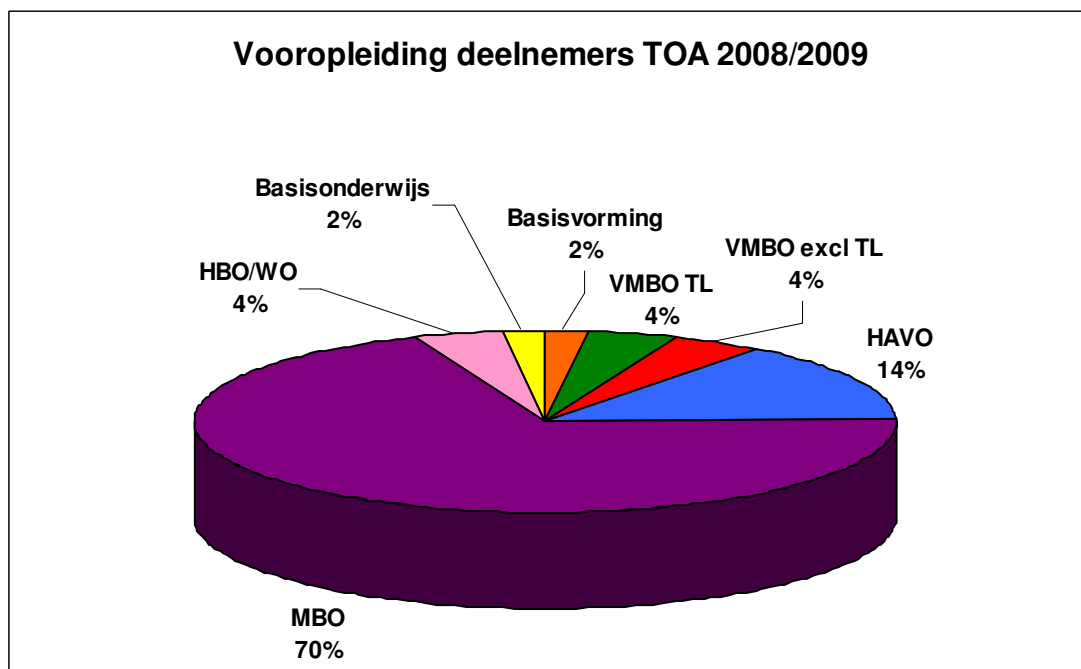

Bron: CFI, 2006-2009

Kenmerken leerlingpopulatie

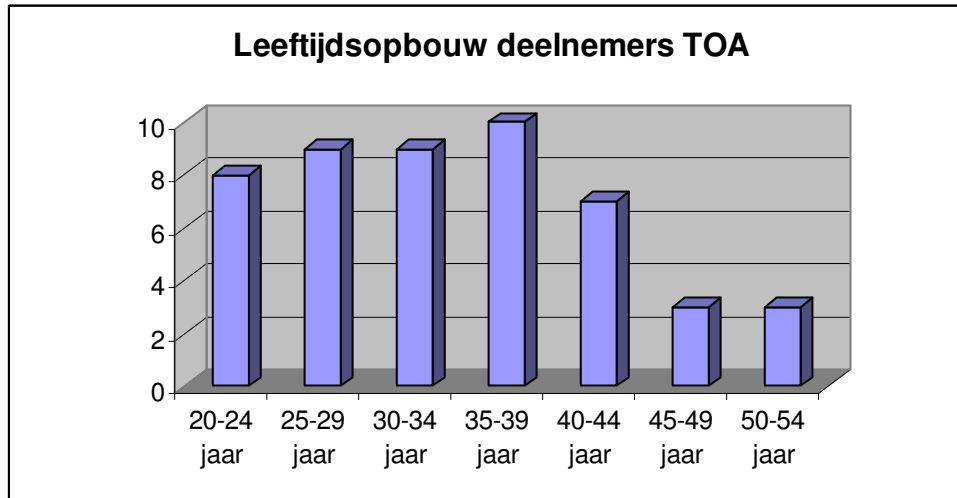
De vooropleiding van de leerlingen is over het algemeen mbo. Velen van hen hebben een vooropleiding tot doktersassistent of opticien. De opleiding is speciaal ingericht voor deze opleidingsachtergrond en duurt twee jaar. Het merendeel van de deelnemers is vrouw (94%). De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is ruim 30 jaar.

Figuur 5

Bron: CFI, 2009

Figuur 6

Bron: CFI, 2009

Professionalisering door opleiding

Vóór 2004 was de opleiding voor de TOA een schriftelijke cursus. Vanaf het schooljaar 2004/2005 is het een volwaardige mbo-opleiding. De opleiding is veel meer toegesneden op het beroep zelf en heeft een sterke praktijkcomponent, hetgeen tot uitdrukking komt in de keuze voor een bbl-leerweg. De meeste docenten zijn actief in de oogheeskundige zorg en er wordt hard aan gewerkt de opleiding zo actueel mogelijk te houden. Ook na de opleiding is het van belang bij te blijven. De beroepsvereniging voor de TOA (NvTOA) organiseert elk jaar een TOA-dag, die ook bedoeld is als een nascholingsdag, omdat sprekers worden uitgenodigd die ingaan op de actuele ontwikkelingen in de oogzorg⁷. Ook de oogartsen benadrukken het belang van een actuele opleiding en het bijblijven op vaktechnische gebied. Door opleiden blijft een sterke professionele positie van de TOA behouden.

⁷ www.nytoa.nl, juli 2009

Bijlagen hoofdstuk Technisch Oogheekundig Assistent

Tabel 1 Leerlingaantallen technisch oogheekundig assistent schooljaar 2008/2009 uitgesplitst naar CWI-district

	Niveau 4
Midden-West	9
Noord	9
Noord-West	6
Oost	8
Zuid-Oost	11
Zuid-West	6
TOTAAL	49
Waarvan	49 BBL 0 BOL

Bron: CFI, 2009

Tabel 2 Leerbedrijfaantallen technisch oogheekundig assistent schooljaar 2008/2009 uitgesplitst naar CWI-district

	Aantal
Midden-West	13
Noord	9
Noord-West	11
Oost	15
Zuid-Oost	15
Zuid-West	14
Totaal	77

Bron: SVGB, 2009

Tabel 3 Leerbedrijfaantallen technisch oogheekundig assistent 2004-2008

Jaar	Aantal leerbedrijven
2004	15
2005	45
2006	58
2007	67
2008	77

Bron: SVGB, 2004-2008

Bronverwijzingen

Onderzoeksrapporten

- Gubbels, H.M.A. & Loeber, R.G. "Positiestudie Technisch Oogheekundig Assistent." Ditmeijers' Research, Amsterdam 2007.
- Renaud, R. (2005). "Bruikbaarheid en betrouwbaarheid van Optical Coherence Tomography & Scanning Laser Polarimetry bij het ontdekken van glaucoom in een vroeg stadium", Examenopdracht Hogeschool van Utrecht, Afdeling Optometrie.

Internetsites

- www.gobnet.nl, juli 2009.
- www.nvtoa.nl, juli 2009.
- www.oogartsen.nl, "Optical Coherence Tomography (OCT)", geraadpleegd juli 2009.